

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Platensgat. 23. Linköping
Socken: Slätthög Berättat av Emanuel Andersson
Uppteckningsår: 1930 Född år 1852 i Hjortsberga

Uppteckningen rör

R e g i s t e r.

Trolla klipper	2-3
Skogsrå	4
Pottetorps here	5-11
När dansken tog Slätthögs kyrkklocka ..	12
Jordälven	13-14
Hack-Evan	15
Ta bort vårtor	16
Tvätta bort eksem i vatten som rinner åt norr, Hamneda-gubben eller Jo- hannes i Lilläng	17

Landskap: Småland Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress: Linköping
Socken: Slätthög Berättat av Emamel Andersson
Uppteckningsår: 1930 Född år 1852 i Hjortsberga

Uppteckningen rör

I Trolla klipper i Växtorps socken trodde di, att trollen hade sitt tehåll. Julnatten sto berget på silverpelare, de' va ljust därinne å trollen dansade. Men de' ä ju inte annat än prat. Så var de' en från Eds herrgård, som va ute å red på julkvällen en gång, å då kom han förbi Trolla klipper, å fick se å höra, hur de' va därinne. Då hörde han, att di sa: "Vit hit, skänk hit", därinne. Å då sa han lika vuret. Då kom di ut å bjöd honom dricka ur ett silverhorn, men han slo ut de' över axeln i stället, å då kom de' lite av drycken på hästen, så att håret sveddes av. Sen tog han hornet å red iväg i sken me' de'. Då ropa di: "Enfoting, tvåfoting, trefoting, o.s.v. kom ut. Man tog silvertut." Å då

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A: d

Trolla klipper.

börja di förfölja honom, å den som va enfotad va värst. Men då va de' nån, som varnade honom å sa te honom: "Du vanta vän, du vanta vän, du dåre, rid å vägen den hårde, å ut på åkern, den korsådre." Å trollen hade inte makt att gå ut på åkern, som ä korsad. Den som va utskickad från Ed, hade nämligen förut nån gång varit ute å fiskat, å då va de' nån som ropat te honom:

"Hu, jag frys." "Ta då min vantar," sa han å reste ifrån'et.

De' va väl nå troll, som legat å fråsit vi vägkanten, å nu var de' samma troll, som varnade honom. Han fick sen lov å stanna där på åkern, tills solen gick upp, å då red han hem me' hornet. Sen va de' på herrgårn, tills dansken kom å krige. Då hang de' i Våxtorps kyrka. Men dansken fick tag i de', å tog de' naturligtvis me' se' hem till Köpenhamn, där de' väl finns kvar ännu.

2780

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2780
A: e

Anders hette en torpare under prästgård i Moheda på 70-talet. En dag va han ute i skogen å högg ved te nästa vinter. Han hade mat me' se', för han skulle va borta hela dan. Frampå dagen kom de' te honom ett fruntimmer me' go'er mat å bjö' honom. Å hon likna hans hustru, så mycke' de' sto' te. Å han åt av den goda maten mä. Men sen släppte hon inte te, utan hon ville bli belägrad. Å Anders va tvungen te ge mä se'. Men de' va skogsråt, som kommit te honom, för han fråga sin hustru, när han kom hem, om hon varit hos honom, å då hade hon inte va't där. Men efter de' besöket ble Anders vansinnig.

Skogsrå.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Min mormor talte mycket om Petter i Pottetorp eller Pottetorps here, som han vanligen kallades. Han va ju så ovanligt stark å lång, så när han gick i en folksamling, syntes hans axlar över mängden, som stod omkring. Han bodde på ett torp, som hette Pottetorp å som jag tror ligger i Ö. Torsås socken. Å min mormor va också från Torsås å t.o.m. att Petter ville gifta se' me' henne, hon va bara 16 år då, men hon tor-des inte å inte ville hon heller. Petter gifte se' för all del me' ett annat fruntimmer. Jag tror de' va på 50- eller 60-talet de' brann i Växiö. Å då va Sven på Skogen där å byggde. Å han sa de', att när di kom å gick, så va hon så liten jämte honom, å då gick han krokig, för han va gammal då. Ja, Sven

han kunde prata mycke om Petter. Fastän han va så stark, hördes de' aldrig å, att han gjorde nå övergrepp i ont. Å han va ju så förständig också, redan från de' han va liten.

Petters föräldrar va som vanliga folk, jordbrukare liksom Petter. Annars hade di försett, att hans mor umgäts me' troll ovetande, å att hon blivit belägrad av troll, men de' kan ingen reda ut, de' va väl bara en sägen.

När han va årsgammal å ännu låg i vaggan, drog han upp en skäppekorg potatis, som sto jämter, i vaggan, å rev ut potatisarna å kastade omkring dem på golvet. De' va de' första prov, han gjorde, åtminstone va' jag vet.

En gång va han inne hos gamle Schander i Växjö för å

handla. Schander va nämligen handlande å hade sin affär vi' torget. Då låfte han Petter en tunna salt, 18 pund, (1 pund= $8\frac{1}{2}$ kg.), om han bar hem säcken utan att pusta på vägen. "Om ni bär hem en tunna salt utan att pusta, ska ni få den för inte", så han te honom. Men i botten på säcken hade handlarn lagt en lo-punding för att inte Petter skulle orka me' å bära hem den. Men han tog gladeligen saltsäcken på ryggen å gick hem. Handlarn följde efter på lur för att se, hur länge han skulle orka gå. Men han hade inte gått me' så länge, förr än han vände om. På vägen hittade Petter krösen, å då började han plocka å äta, allt under de' han bar på sin säck. Å nog kom han hem me' sitt salt, fast de' är väl åtminstone 2 mil från Växjö till Pottetorp.

En gång va han ute å körde timmer me' sina oxar. Så va de' en av oxarna, som inte ville dra, å då slo han till oxen me' handen, så ryggen gick å,. Hans hustru, som var med, började då gråta. Men då to Petter bara å spände ifrån oxen å drog själv istället.

Hulta marken hölls ett par gånger om året. Så var de' en gång, som di hade satt in Petters vagn å häst bland alla de andra, så att han skulle ha svårt att få ut den. De ville pröva hans styrka. De hade inte samma sorts vagnar på den tiden som nu. De' va höga kärrer utan några fjädrar. De' va bara under sätena de' fanns fjädrar. Men Petter gick till sin kärra å tog den i skaklarna å höll den framför se', å så gick han, tills

han kom ut, å hästen kom efter. Ja, di gjorde inte annat än frestade honom.

En gång va han på en auktion. Å då sto' han inne bland folket. Då va de' några, som va framme å band en oxatöm om ena benet på'n å sen fäste di tömmen i väggen. Petter brydde se' inte mycke om de', nog kände han väl, att di band hans ben, men de' gjorde inte honom nåt. När han skulle gå, sparkade han bara till me' foten, å tömmen rök å i ett enda tag.

Två riksdagsmän kom en gång te prata om vem, som kände till den starkaste karlen. De' va Kronobergs riksdagsman å en riksdagsman uppe i från Norland. Norlänningen sa, att han visste om den starkaste, å vår riksdagsman höll på sin karl.

Å de' ble stora disputationer ve riksdan mellan dom. Te sist satte de upp 1000 daler å skulle skicka efter karlarna för att pröva vem som va starkast. Å di skicka bu' efter dom, å di kom också dit till Stockholm. Petter gick hela vägen nere från Småland te Stockholm. Då hade de lagat te ett stort järnstycke, som de skulle bära ett visst stycke. De lottade om vem som skulle gå först, å de' ble' norrlänningen. Han kom te målet, men de' va nått å jämt, att de' gick, å han höll alldeles på å digna ner. Sen skulle Petter försöka. Å han gick me' sina lugna, jämna steg, men han gick så fort, att de' va folk, som knappt kunde hinna me', fast de inte hade nåt å bära. När han kom te målet, stanna' han å gjorde helt om me' sin börda å fråga', om

2780

han skulle bära den tebaks. Men de' behövde han ju inte. Så vår riksdagsman fick de 1000 dalerna, men sen fick Petter dem.

När Sven på Skogen va å timrade i Växjö, gick Petter en gång förbi bygget. Di höll då på me' stora 8-tums-bjälkar, som di skulle ha upp i övre våningen. Bjälkarna va väl minst på en 20 alnar, så de' va intet så'nimt att hantera dom. Men Petter gick där nedanför å skrattade åt dom, för att di va så slaka. "Ja, hade de' va't i min ungdoms dagar", sa han, "så skulle jag väl ta't å buret upp de där pinnarna te er." - Ja, se de' va ju inget mänskeverk me' Petter!

Ja, dansken, han gjorde rätt illa i Sverige. I Blända tid va han ju häruppe å härjade. - En gång tog han den stora klockan i Slätthögs kyrka. De' va sån ovanligt fin klang i den. Men han kom inte längre än te en li ett stycke från kyrkan. Där kom han inte redigt uppför, utan han fick lov å lägga å klockan där. Men han gjorde ett hål i klockan, stort som en tumme, för att de' inte skulle va nån klang i na. Församlingsborna to sen klockan där dansken lagt na. Den lå yi en stor sten, som di kalla' Pisse-sten. Den va väl 8,10 alnar i diameter. Men stenen ä borta nu, di to dån den i fjol. Hålet på klockan lät di också laga, när di fått tag i klockan. Di lagade den me' silver.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

D: c

G: c

När dansken
tog Slätthögs
kyrkklocka.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

P. C.

Uppteckningen rör

När jag var i Ör, i Västerbyn, talade di om, att di skulle gräva en brunn där för längesen. De' ä kanske inemot 200 år sen. Å då ble de', så di måste släppa te så många fjärderyner, di hade i byn. De' sprutade högt över jordytan, såvitt sa di då. Di räkna de' för jorälven, när di kommit ner så djupt, så de' inte sto' te å stanna vattnet, för de' kom upp så häftigt. Di hade för se', att de' enda, som kunde stanna jorälven, när di fått håll på den, va att stoppa dit fjär. Å di hade allt fjär förr i ti'n också, fast inte så mycke som nu. - När di hörde jordskalv förr, trodde di, att de' va jorälven, som dånade. - Jag har varit i Stenshult, Qvenneberga socken, å tjänat. Å när en la se' på marken där för ä vila, kunde en

Jordälven.

höra alldeles som en ström gick fram under jor dytan. De
trodde vi va jorälven, men hon kanske kunde va milatals neråt
i jorden. Men de' va alldeles som de' dånade å susade.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBANKEN

g: 4
2780

Ja, de' va inte vidare än di hade för se', att de' ble rörkastat i hennes tid. Svenskarna skulle beskattas på så sätt. Bönderna skulle ta bort sten, rörkasta å odla upp åkerlappar, i stället för å betala skatt. Men de' vet ingen, hur de' va me' Hack-Evan. De' va väl me' henne, som me' Blända, att hon hade ett övernaturligt förstånd.

Hack-Evan.

J. f.
2780

Man ska slicka så många ärter, som man har vårter, å
sen ska man kasta ärterna i brunnen å springa under tak, innan
di har sjunkit te botten. De' skulle ta bort vårterna, trodde
di förr.

Ta bort vårtor

J. F.
2780

Johannes i Lilläng eller Hamneda-gubben var det många som sökte för några år sen. Det kunde stå ända till 30 bilar utanför å det var så trångt där i stugan så en fick knappt rum. Den enda medicin han gav var vatten i en bäck, som rann mot norr. Jag har haft eksem på ene armbågen i många år å det har kliat å va't så illmarigt. Men kan Johannes i Lilläng bota sjukdom med vatten som rinner åt norr, så ska jag väl kunna det med, tänkte jag, å så en kväll i skymningen tog jag en hink å hämtade vatten i en bäck, som rinner åt norr. När vi sen hade ätit, tog jag å tvättade å baskade på en av delarna (det var i nedan), å sen på morron tvättade jag armen i resten (det var i ny), å eksemen gick bort å jag har aldrig haft ont av en sen.

Tvätta bort
eksem